

HPO Leppo Tuomas(STM)

20.11.2017

Asia

Esteettömyysdirektiiviehdotus

Kokous

U/E/UTP-tunnus

U 10/2016 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi 2.12.2015 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi tuotteiden ja palveluiden esteettömyysvaatimuksia koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä (ns. esteettömyysdirektiiviehdotus).

Esteettömyysdirektiiviehdotusta on käsitelty neuvoston sosiaalityöryhmässä Alankomaiden, Slovakian, Maltan ja heinäkuun 2017 alusta alkaen Viron johdolla.

Puheenjohtaja Viro pyrkii ehdotuksesta yleisnäkemykseen TSTK-neuvostossa 7.12.2017. Asiaa on tarkoitus käsitellä Coreper I -kokouksessa 24.11.2017.

Suomen kanta

Suomen kanta täydentää aiempia peruskantoja direktiiviehdotukseen, jotka on kirjattu U-kirjelmään U 10/2016 vp ja eduskuntaan 14.10.2016 toimitetun U-jatkokirjeen perusmuistioon STM2016-00281.

Suomella on yleinen tarkasteluvarauma puheenjohtajan viimeisimpään kompromissiehdotukseen 14363/17 (17.11.2017).

Yleiskanta

Suomi kannattaa yleisellä tasolla direktiiviehdotuksen tavoitteita ja on voimakkaasti sitoutunut vammaisten ja toimintarajoitteisten ihmisten elämänlaadun parantamiseen. Emme kuitenkaan ole varmoja siitä, että ehdotettu sisämarkkinadirektiivi, jolla asetetaan vaikeassa taloudellisessa tilanteessa monella alalla yrityksille epätasomaisia velvoitteita, joiden vaikutuksia ei tunneta asianmukaisella tavalla, edistäisi vammaisten ihmisten elämän laatua toivotulla tavalla.

Direktiivi saattaa pahimmillaan vaikeuttaa yritysten toimintaedellytyksiä ja luoda merkittävää oikeudellista epävarmuutta sisämarkkinoille. Direktiivin

toimeenpanon kustannusvaikutukset saattavat myös nousta korkeiksi. Lisäksi ehdotetun direktiivin toimeenpanon valvontamalli on varsin vaikeasti toimeenpantavissa ja aiheuttaa mahdollisesti melkoisia haasteita kansalliselle viranomaistoiminnalle. Tilanne saattaa muodostua kestävämmäksi paitsi yritysten ja viranomaisten myös vammaisten henkilöiden kannalta.

Kohtuuton taakka (Artikla 12)

Suomi pitää erityisen tärkeänä, ettei direktiivi johda yritysten ja viranomaisten velvoitteiden kohtuuttomaan lisääntymiseen. Kannaltamme vahva ja selkeä artikla 12 onkin tärkeä säilyttää direktiiviehdotuksessa.

Kohtuuttomaan taakkaan liittyen kannatamme myös mikroyritysten sulkemista kokonaan direktiiviehdotuksen soveltamisalan ulkopuolelle.

Hätäkeskuspalvelut / 112-numero

Suomi katsoo, että hätäkeskuspalvelut (112 PSAP) tulisi ensisijaisesti sulkea kokonaan ulos ehdotuksen soveltamisalasta. Suomessa on kyse julkisesta palvelusta sekä julkisen vallan käytöstä ja hätäpalveluista tulisi nähdäksemme säätää kansallisesti. Suomessa ollaan myös parhaillaan uudistamassa hätäpalvelujärjestelmää vastaamaan paremmin vammaisten ihmisten tarpeita.

Mikäli hätäkeskuspalvelut kuitenkin otetaan mukaan direktiivin soveltamisalaan, jäsenvaltioiden tulisi voida päättää itsenäisesti, mitkä esteettömyyttä edistävät kaupalliset sovellukset tai palvelut otetaan käyttöön hätäkeskusrajapinnassa. Tämä on oleellista, jotta hätäkeskuspalvelut voidaan turvata ja huolehtia erityiskysymyksistä, kuten tietoturvasta ja teknisestä yhteentoimivuudesta.

Direktiivin toteuttaminen vaatisi laajaa teknistä ja toiminnallista muutosta Suomen Hätäkeskuslaitoksen tietojärjestelmiin. Direktiivin siirtymäaika viisi vuotta on tämän johdosta varsin kunnianhimoinen. Hätäkeskustoiminnan osalta järjestelmien toimivuuden varmistaminen ennen käyttöönottoa vaatii pitkäaikaista ja laajaa testaamista sekä toimintojen EU-laajuista harmonisointia, minkä johdosta 10 vuoden siirtymäaika ei ole liian pitkä.

Liikenne

Suomi katsoo, että myös henkilöliikennepalveluiden sisällyttäminen direktiiviehdotukseen olisi nykyisessä muodossaan erityisen haasteellista. Matkustajainformaatiota pitää tarjota kaikille ja uutta tekniikkaa kehittää alusta asti kaikille sopivaksi, mutta esimerkiksi sama terminaalissa käytettävä perinteinen laite ei välttämättä voi antaa tietoa ehdotetulla kahdella eri aistilla. On myös kyseenalaista, että pitääkö sääntelyssä jähmettyä vanhaan teknologiaan, koska esimerkiksi mobiililaitteiden hyödyntäminen ja kehittäminen voivat auttaa vammaisia enemmän ja nopeammin.

Direktiiviehdotuksessa tulisi vielä tarkastella palvelun tuottajiin kohdistuvia vaatimuksia niin, että palveluja todella syntyy. Liian kovat vaatimukset saattavat lopettaa palvelujen kehittymisen ja koko liiketoiminnan sekä johtaa erilaisiin epätoivottuihin sääntelyn kiertoihin. Direktiivin kattamat palvelutyypit ja liitteen vaatimukset tulisi karsia realistisemmiksi ja selkeämmiksi kattaen vain tietyt

sähköiset palvelut, joiden osalta sääntelyn realistisuus ja käytännön vaikutukset pystytään ainakin jollain tasolla arvioimaan (lähinnä verkkosivut ja "appsit").

Pääasiallinen sisältö

Esteettömyysdirektiiviehdotuksen tavoitteena on parantaa sisämarkkinoiden toimintaa ehkäisemällä ja poistamalla esteettömien tuotteiden ja palvelujen vapaan liikkuvuuden esteitä sekä lisätä esteettömien tuotteiden ja palveluiden saatavuutta. Tämä toteutetaan määrittelemällä yhtenäiset toiminnalliset esteettömyysvaatimukset valikoiduille tuotteille ja palveluille ja soveltamalla niitä EU:n lainsäädännössä. Ehdotetulla direktiivillä myös autetaan jäsenvaltioita täyttämään esteettömyysvelvoitteita, joihin ne ovat sitoutuneet kansallisella tasolla ja vammaisten henkilöiden oikeuksista tehdyssä YK:n yleissopimuksessa.

Direktiiviehdotusta on käsitelty neuvoston sosiaalityöryhmässä Alankomaiden, Slovakian, Maltan ja Viron johdolla. Työryhmäkeskusteluissa jäsenvaltiot ovat esittäneet laajasti huoliaan ja kysymyksiään komissiolle, joka on puolestaan yrittänyt järjestäen todistella jäsenmaiden huolet perusteettomiksi. Erityisen paljon on keskusteltu ehdotuksen soveltamisalasta, määritelmistä, oikeusvarmuudesta, siirtymäsäännöksistä, hallinnollisesta ja taloudellisesta taakasta sekä suhteesta olemassa olevaan lainsäädäntöön. Maltan kaudella ehdotukseen tehtiin rajauksia soveltamisalaan ja meidän kannaltamme oikeaan suuntaan erityisesti julkisten hankintojen ja rakennetun ympäristön osalta.

Viron kaudella ehdotusta on käsitelty sektorikohtaisissa kokouksissa ja näiden pohjalta Viro on antanut uudet kompromissiehdotuksensa loka-marraskuussa 2017. Esimerkiksi monet rakennetta koskevat muutokset ovat nähdäksemme olleet hyviä ja selkeyttäneet tekstin lukemista. Olemme myös tyytyväisiä siihen, että Viro on ottanut huomioon pankkipalveluja koskevia muotoiluehdotuksiamme. Viron tavoitteena on saavuttaa ehdotuksesta yleisnäkemyks joulukuun (7.12.2017) TSTK-neuvostossa.

Suomi on osallistunut neuvotteluihin aktiivisesti ja johdollamme on mm. valmisteltu "Non-Paper", jossa on tuotu esille keskeisiä huoliamme direktiiviehdotukseen liittyen. Olemme myös mukana ehdotusta käsittelevässä "like minded" -ryhmässä. Suomen lisäksi "Non-Paperissa" ovat mukana Belgia, Unkari, Tsekki, Puola, UK, Kroatia, Saksa, Latvia, Tanska, Liettua, Kreikka, Alankomaat ja Ruotsi (yhteensä 14 maata).

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Direktiiviehdotuksen oikeusperusta on EU:n toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 114 artiklan 1 kohta, koska ehdotus käsittelee sisämarkkinoiden moitteetonta toimintaa ja palveluiden vapaata liikkuvuutta.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentin kanta direktiiviehdotukseen saatiin 14.9.2017. Parlamentin lukuisat tarkistusehdotukset vievät ehdotusta pääosin vastakkaiseen suuntaan

neuvostossa käydyn keskustelun kanssa, joten tulevista trilogineuvotteluista on odotettavissa vaikeat. Parlamentti halusi lisätä soveltamisalaan mm. viittauksia rakennettuun ympäristöön ja laajentaa vammaisuuden käsitettä toimintarajoitteisuuden suuntaan. Parlamentti ehdotti myös mikroyritysten sulkemista ulos soveltamisalasta, mikä on Suomen linjan mukaista.

Kansallinen valmistelu

Direktiiviehdotuksesta laaditun kirjelmän U 10/2016 vp valmistelussa kuultiin ulkoasianministeriötä, liikenne- ja viestintäministeriötä, oikeusministeriötä, työ- ja elinkeinoministeriötä, valtiovarainministeriötä ja ympäristöministeriötä. Kirjelmää käsiteltiin kansallisesti sisämarkkinajaostossa ja sosiaalijaostossa sekä kirjallisessa menettelyssä liikenne- ja viestintäjaostoissa.

Osana TSTK-neuvoston 16.6.2016 valmisteluja asiaa koskeva perusmuistio (STM2016-00190) käsiteltiin sosiaalijaostossa 6.6.2016 ja EU-ministerivaliokunnan kirjallisessa menettelyssä 13.-15.6.2016.

Eduskuntaan 14.10.2016 toimitetun U-jatkokirjeen perusmuisto käsiteltiin sosiaalijaostossa 3.10.2016 sekä kirjallisessa menettelyssä liikenne- ja viestintäjaostoissa 4.-5.10.2016 sekä sisämarkkinajaostossa 5.-7.10.2016.

Osana TSTK-neuvoston 8.12.2016 valmisteluja asiaa koskeva perusmuistio (STM2016-00361) käsiteltiin sosiaalijaostossa 25.11.2016 ja EU-ministerivaliokunnan kirjallisessa menettelyssä 30.11.-2.12.2016.

Osana TSTK-neuvoston 15.6.2017 valmisteluja asiaa koskeva perusmuistio (STM2017-00159) käsiteltiin sosiaalijaostossa 5.6.2017 ja EU-ministerivaliokunnassa 9.6.2017.

Kansallista käsittelyä varten on perustettu myös ehdotuksen kannalta keskeisistä ministeriöistä (STM:n lisäksi erityisesti LVM, TEM, ja VM) koostuva epävirallinen valmisteluverkosto. Valtakunnallinen vammaisneuvosto (VANE) osallistuu myös asian kansalliseen valmisteluun.

Eduskuntakäsittely

Direktiiviehdotuksesta 10.3.2016 annettu kirjelmä U 10/2016 vp on käsitelty eduskunnassa ja suuri valiokunta hyväksyi 27.4.2016 eduskunnan kannan SuVEK 29/2016 vp: valiokunta yhtyy erikoisvaliokuntien kannanottojen mukaisesti valtioneuvoston kantaan.

Osana TSTK-neuvoston 16.6.2016 valmisteluja asiaa koskeva perusmuistio (STM2016-00190) käsiteltiin eduskunnan suuressa valiokunnassa 15.6.2016.

Eduskunnan käsiteltäväksi toimitettiin 14.10.2016 U-jatkokirje UJ 25/2016 vp.

Osana TSTK-neuvoston 8.12.2016 valmisteluja asiaa koskeva perusmuistio (STM2016-00361) käsiteltiin eduskunnan suuressa valiokunnassa 2.12.2016.

Osana TSTK-neuvoston 15.6.2017 valmisteluja asiaa koskeva perusmuistio (STM2017-00159) käsiteltiin eduskunnan suuressa valiokunnassa 9.6.2017.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Olemassa olevasta kansallisesta esteettömyyslainsäädännöstä huolimatta direktiivin toimeenpano tulee aiheuttamaan muutos- ja täydennystarpeita kansalliseen lainsäädäntöön. Direktiiviehdotuksen artiklatekstit ovat kuitenkin tulkinnanvaraisia, joten niiden pohjalta on vaikea päätellä ehdotuksen yksityiskohtaisempia vaikutuksia kansalliseen lainsäädäntöön.

Taloudelliset vaikutukset

Direktiivin toimeenpano tulee lisäämään talouden toimijoiden ja viranomaisten velvoitteita ja hallinnollista työtä. Direktiiviehdotuksen tulkinnanvaraisuuden ja laaja-alaisuuden vuoksi ei kuitenkaan tässä vaiheessa ole mahdollista arvioida yksityiskohtaisemmin velvoitteiden laajuutta.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksia koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä, COM(2015) 615 final (2.12.2015).

Viron viimeisin kompromissiehdotus 14363/17 (17.11.2017).

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Johtaja Merja Mustonen, p. 02951 63116, merja.mustonen@stm.fi

Neuvotteleva virkamies Tuomas Leppo, p. 02951 63120, tuomas.leppo@stm.fi

EUTORI-tunnus

EU/2015/1648

Liitteet

Viite

Asiasanat	työllisyys- sosiaalipolitiikka- terveys- ja kuluttaja-asiat -neuvosto
Hoitaa	STM, TEM
Tiedoksi	EUE, OKM, OM, UM, VM, VNK, YM
